

การกำหนดความผิดและโทษอาญาฐานคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต

Criminalization of Cyberstalking

ชนิสรา อร่ามพงษ์ และ สุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล

บทคัดย่อ

การคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นพฤติกรรมที่แทรกแซงต่อสิทธิเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวของบุคคล ผลจากการคุกคามส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและสภาพร่างกาย ตลอดจนการดำรงชีวิตโดยปกติสุขของบุคคลเป็นอย่างมาก แม้บางพฤติกรรมอาจไม่มีลักษณะเป็นภัยอันตรายแก่บุคคล แต่เมื่อพฤติกรรมดังกล่าวถูกกระทำซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องก็อาจมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่การก่ออาชญากรรมร้ายแรงอื่น ๆ ได้ ประเทศไทยไม่มีบทกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต การวิจัยนี้ จึงศึกษาความหมาย ลักษณะและรูปแบบของการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนวิเคราะห์บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยรวบรวมข้อมูลเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และตำราทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตและวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีความครอบคลุม เหมาะสมเพียงพอที่จะนำมาบังคับใช้กับพฤติกรรมการคุกคามดังกล่าวได้ทุกลักษณะที่เกิดขึ้น จึงได้เสนอแนวทางในการบัญญัติกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำโดยศึกษาจากกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในต่างประเทศ เช่น การบัญญัติกฎหมายให้การคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นความผิดทางอาญาการเพิ่มเติมมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้การคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การเฝ้าติดตาม, การข่มขู่, การคุกคามทางอินเทอร์เน็ต

Abstract

Cyber bullying, cyber stalking and cyber threats are behaviors which infringe on rights and liberties of a person. Results of such bullying also have a direct significant impact on mental and physical health including the normal lifestyle of the person. Although some behaviors may not be harmful to the person, however repeat of such behaviors may be developed to commit other serious crimes. Thailand has no specific law for cyber bullying, cyber stalking and cyber threats. The objectives of this research are to study definitions, characteristics and manners of the cyber bullying, cyber stalking and cyber threat and to analyze current laws in the Criminal Code and the Computer Crime Act B.E. 2550 (2007), relevant to the cyber bullying, cyber stalking and cyber threats behaviors. The researcher gathered information from documents, and legal textbooks relating to the cyber bullying, cyber stalking and cyber threat. The result of the study shows that the current laws are not comprehensive or adequate to enforce to

all bully manners incurred. Therefore, the researcher proposes guidelines to enact the laws including measures of laws to protect victims.

Keywords: cyber bullying, cyber stalking, cyber threat

ความนำ

“พฤติกรรมการคุกคามที่กระทำในลักษณะของการเฝ้าติดตามและข่มขู่” เป็นการกระทำลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาเป็นเวลานานพอสมควร โดยพฤติกรรมลักษณะดังกล่าวเป็นการเฝ้าติดตามผู้อื่นโดยวิธีการกระทำการซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นการแทรกแซงสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ อันส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตโดยส่วนตัว และการดำเนินชีวิตในสังคมโดยปกติสุขของผู้อื่น ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ ความกลัว ความหวาดระแวงในความไม่ปลอดภัยในร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเองและสมาชิกในครอบครัว และก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพจิต จนไม่สามารถใช้ชีวิตโดยปกติสุข ทั้งนี้ บางกรณียังอาจนำมาซึ่งความเสียหายร้ายแรงต่อตัวผู้ถูกกระทำได้อีกด้วย ต่อมาวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารได้ถูกพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จากความเจริญก้าวหน้านี้เองที่ส่งผลให้ระบบอินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้เป็นช่องทางหนึ่งในการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตเป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อการสื่อสารระหว่างกันของบุคคลจากทุกมุมโลกอย่างไร้พรมแดน และด้วยลักษณะอันเป็นคุณสมบัติเฉพาะของระบบอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อสถานะนิรนามทำให้ยากแก่การติดตามหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เมื่อพฤติกรรมการคุกคามที่มีลักษณะเป็นการเฝ้าติดตามและข่มขู่รูปแบบธรรมดาทั่วไปได้รับการพัฒนารูปแบบโดยกระทำการผ่านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร

ที่ก้าวหน้าจึงเกิดเป็นพฤติกรรมการคุกคามรูปแบบใหม่ขึ้น หรือที่เรียกว่า “การคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต” ดังเช่นที่ปรากฏเป็นปัญหาอยู่ในสังคมปัจจุบันนี้เอง

ประเทศที่มีขีดความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตไปในทางที่ไม่เหมาะสมแทบทั้งสิ้น เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดได้อย่างหลากหลาย การคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตก็เกิดเป็นพฤติกรรมลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตไปในทางที่ไม่เหมาะสม สำนักข่าวของประเทศสหรัฐอเมริกา รายงานจากกรุงวอชิงตันว่าเมื่อวันที่ 14 กันยายน เด็กหญิงรีเบกกา แอนน์ เซดวิก วัย 12 ปี อาศัยอยู่ที่เมืองเลคแลนด์ตอนกลางของรัฐฟลอริดา ก่อเหตุสลดใจโดยการฆ่าตัวตาย หลังจากถูกเพื่อนนักเรียนข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตโดยเด็กหญิงคนดังกล่าวได้รับข้อความต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการข่มขู่เป็นระยะเวลาดิตต่อกันหลายเดือน นอกจากนี้ในปี 2550 สถาบันวิจัยพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในสหรัฐอเมริกา พบว่า 1 ใน 3 ของวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกามีการใช้บริการอินเทอร์เน็ตตกเป็นเป้าหมายของการถูกคุกคามทางอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน (ฟิล แม็กเคนนา, 2550) จากแนวโน้มและผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลให้ในหลายประเทศที่ประสบกับปัญหาการคุกคามทางอินเทอร์เน็ตต่างเลือกที่จะแก้ไขปัญหาโดยการออกกฎหมายเฉพาะและนำมาตราทางอาญามาใช้ประกอบเพื่อบังคับใช้ใน

กรณีหากเกิดปัญหาการคุกคามทางอินเทอร์เน็ตขึ้น ส่งผลให้การดำเนินคดีในกรณีที่เกิดการคุกคามทางอินเทอร์เน็ตในประเทศต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

ในส่วนของประเทศไทยเมื่อเกิดปัญหากรณีมีการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตขึ้น พบว่ายังมีข้อบกพร่องที่ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการคุกคามทางอินเทอร์เน็ตได้อยู่หลายจุด กล่าวคือ ไม่มีบทกฎหมายเฉพาะที่จะนำมาบังคับใช้กับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต และยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้คุ้มครองผู้ถูกคุกคามทางอินเทอร์เน็ตด้วย จึงไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาการคุกคามทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสมเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญนำวิเคราะห์ว่า เมื่อเกิดปัญหาการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตขึ้นกับบุคคลใดแล้ว รัฐสมควรจะนำบทกฎหมายของประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะพฤติกรรมคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตมาปรับบังคับใช้แทนอย่างไรจึงจะเกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น การมีบทกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำมาบังคับใช้กรณีเกิดปัญหาการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะพฤติกรรมคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมบทกฎหมายให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพแก่การบังคับใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย ลักษณะและรูปแบบของพฤติกรรมคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต
2. เพื่อวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดและโทษฐานคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตสำหรับประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร เว็บไซต์อินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตำรา ตำบทยกฎหมาย ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยประมวลสภาพปัญหาทั้งที่เป็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุกคาม เฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำโดยเนื้อหา ด้าน การคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมลักษณะหนึ่งที่ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เป็นการคุกคามและข่มขู่ได้รับการพัฒนารูปแบบมาจากการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ธรรมดาทั่วไป ดังนั้น การคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตจึงหมายถึง

การใช้อินเทอร์เน็ตหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการคุกคาม ฝ้าติดตาม ฝ้าดูและข่มขู่ผู้อื่น โดยมีลักษณะเป็นการกระทำการซ้ำ ๆ อย่าง ไม่เป็นที่ต้องการและรบกวนการดำรงชีวิตโดยปกติสุขของผู้อื่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ส่งผลกระทบให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อนรำคาญ ความตกใจ ความหวาดกลัว ความหวาดระแวงในความปลอดภัยของตนเองหรือสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้ แต่ละการกระทำที่ล่วงละเมิดอาจไม่ใช่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพจิตใจโดยตัวของมันเอง หากแต่จะต้องรวมเอาพฤติกรรมการกระทำทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน (Royakkers, 2000)

การคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตสามารถแบ่งลักษณะการกระทำออกกว้าง ๆ โดยจำแนกการกระทำออกเป็นการคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่โดยตรง คือ มีลักษณะเป็นการคุกคามโดยการติดต่อสื่อสารกับผู้ถูกคุกคามโดยตรงและการคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่โดยอ้อม คือ มีลักษณะเป็นการยุยงชักชวน ลวงให้บุคคลที่สามกระทำการคุกคามต่อผู้ถูกระทำแทนตนเอง (ชญาน์พิมพ์ บัวดิษฐ์เดชา, 2551)

นอกจากนี้พฤติกรรมการคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตยังสามารถกระทำได้หลายวิธีการ โดยรูปแบบของการคุกคามแปรผันมาจากการใช้สอยประโยชน์จากระบบอินเทอร์เน็ต โดยหลักจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบคือ

1.1 การคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่ผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกว่า E-mail อันเป็นการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้ส่งและผู้รับ

1.2 การคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ หรือเรียกว่า Internet Stalking อันเป็นการลงข้อความที่มีลักษณะเป็นการทำให้เสียหาย ข่มขู่ หรืออับอายลงบนพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

1.3 การคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่โดยการควบคุมระบบคอมพิวเตอร์หรือโดยการฝ้าติดตามการใช้งานคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น หรือเรียกว่า Computer Stalking อันเป็นการใช้ประโยชน์จากการทำงานของระบบอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อควบคุมหรือฝ้าติดตามและทำการข่มขู่ โดยผู้กระทำสามารถติดต่อกับผู้ถูกคุกคามได้ทันทีที่ผู้นั้นเข้าใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (ชญาน์พิมพ์ บัวดิษฐ์เดชา, 2551)

2. ประเทศไทยไม่มีบทกฎหมายเฉพาะที่สามารถนำมาบังคับใช้กับการคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องนำบทกฎหมายที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตมาปรับบังคับใช้กับพฤติกรรมการคุกคามดังกล่าวแทน อันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และประมวลกฎหมายอาญา และเนื่องด้วยลักษณะเฉพาะของระบบอินเทอร์เน็ตที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือการกระทำความผิดได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ส่งผลให้กฎหมายที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถบังคับใช้กับความผิดฐานคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างครอบคลุมทุกลักษณะการกระทำที่เกิดขึ้นได้ เมื่อเกิดข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดฐานดังกล่าว การศึกษาว่ากฎหมายที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถนำมาปรับบังคับใช้เพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้พฤติกรรม การคุกคามฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มกลายเป็นการก่ออาชญากรรมร้ายแรงขึ้นในอนาคตต่อไป

2.1 จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของการเสนอร่างกฎหมายและบทนิยามศัพท์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่า

หลักเกณฑ์อันเป็นวัตถุประสงค์ของการเสนอให้มีการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้นถูกเสนอภายใต้เหตุผลที่ว่า “เนื่องจากในปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์ได้เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากมีผู้กระทำความผิดใด ๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใด ๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูล แก้ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร ย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

และ เมื่อทำการศึกษาถึงบทนิยามศัพท์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวก็พบว่า คำว่า “ระบบคอมพิวเตอร์” นั้นหมายความว่า เพียงแค่อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ในทางวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประมวลผลข้อมูลดิจิทัล อันได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนคำว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” ก็หมายความว่า เพียงแค่ข้อมูลทุกอย่างที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถประมวลผลได้เท่านั้น (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2552)

จากการศึกษาถึงหลักการในการเสนอร่างกฎหมายและความหมายของบทนิยามศัพท์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ข้างต้น ยิ่งทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงช่องว่างในการนำบทกฎหมายดังกล่าวมาปรับบังคับใช้กับกรณีการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตสรุปได้ดังนี้

2.1.1 จากการศึกษาหลักเกณฑ์ของการเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิด

เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 พบว่า การเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นไปในการให้ความคุ้มครองระบบคอมพิวเตอร์และข้อมูลทางคอมพิวเตอร์เป็นสำคัญมากกว่าการมุ่งเน้นที่จะคุ้มครองตัวบุคคลผู้ซึ่งได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการคุกคามโดยการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด

2.1.2 จากการศึกษาบทนิยามศัพท์ ทำให้ทราบว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 สามารถนำมาปรับบังคับใช้ครอบคลุมเพียงแค่การคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตที่ได้กระทำการผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตไม่ได้ถูกจำกัดช่องทางการกระทำความผิดไว้แต่เพียงผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้นหากแต่โทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ก็สามารถทำการเชื่อมต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าบทกฎหมายของพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่สามารถนำมาปรับบังคับใช้กับกรณีการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีช่องว่างและข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุมทุกวิธีการกระทำการคุกคามที่กระทำผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.2 วิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายอาญาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต

2.2.1 กรณีเป็นการคุกคามอันส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล

พฤติกรรมการคุกคามดังกล่าวถือเป็น การกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยตรงเนื่องจากมีลักษณะเป็นการรบกวน จำกัดสิทธิในการ

ดำเนินชีวิตตามปกติสุขของบุคคล และยังเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล อันได้แก่ เสรีภาพทางการติดต่อสื่อสาร และเสรีภาพในข้อมูลส่วนตัวด้วยเช่นกัน

จากการพิจารณาเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 มาบังคับใช้ในส่วนของกรณีเป็นการคุกคามอันส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ พบว่า บางลักษณะของกรณีคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้กระทำได้กระทำการโดยมีเจตนามุ่งข่มขู่จิตใจให้ผู้ถูกคุกคามกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด ดังนั้น หากพฤติกรรมดังกล่าวไม่เกิดผลของการกระทำการ หรือไม่กระทำการ หรือจำยอมต่อสิ่งใดอันเนื่องมาจากการข่มขู่ใจแล้วก็เป็นได้เพียงความผิดฐานพยายาม นอกจากนี้หากผู้กระทำให้เพียงเจตนาที่จะข่มขู่หรือข่มขู่ใจให้ผู้ถูกคุกคามเกิดความรู้สึกหวาดกลัว หวาดระแวงในความปลอดภัยของตนและสมาชิกในครอบครัวหาได้มีเจตนาให้ผู้ถูกคุกคามกระทำการ หรือไม่กระทำการ หรือจำยอมต่อสิ่งใดแล้ว พฤติกรรมดังกล่าวก็ไม่อาจที่จะเป็นความผิดตาม มาตรา 309 ได้เช่นกัน จึงไม่สามารถนำ มาตรา 309 มาปรับบังคับใช้กับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้

2.2.2 กรณีเป็นการคุกคามอันก่อให้เกิดความหวาดกลัว

พฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตที่มีเจตนาก่อให้เกิดความทุกข์ใจ หวาดกลัวว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นต่อร่างกาย ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือเสรีภาพของตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวนั้นล้วนแต่เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวันโดยปกติสุขของบุคคลแทบทั้งสิ้น เนื่องด้วยลักษณะเฉพาะของระบบอินเทอร์เน็ตที่ผู้กระทำได้สามารถปกปิดตัวตนและสามารถกระทำการคุกคามได้จากทุกสถานที่ จึงส่งผลให้ผู้ถูกคุกคามเกิดความรู้สึกหวาดระแวงต่อการคุกคามดังกล่าวได้มากกว่า พฤติกรรมการคุกคามรูปแบบธรรมดาทั่วไป

จากการพิจารณาเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 392 มาบังคับใช้ในส่วนของกรณีเป็นการคุกคามอันก่อให้เกิดความหวาดกลัว พบว่า พฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นพฤติกรรมที่มุ่งให้ผู้ถูกกระทำเกิดความหวาดกลัว หวาดระแวง วิตกกังวลในความไม่ปลอดภัยของตนและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของบุคคลเป็นอย่างมาก แม้บทบัญญัติมาตรา 392 จะเป็นบทบัญญัติใกล้เคียงที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้มากที่สุด แต่เนื่องจาก มาตรา 392 เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติไว้ในหมวดความผิดลหุโทษ จึงไม่ต้องรับโทษในกรณีพยายาม กระทำความผิดตาม มาตรา 105 ดังนั้น มาตรา 392 จึงยังมีข้อจำกัดในการนำมาบังคับใช้ และไม่อาจบังคับใช้กับกรณีคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างครอบคลุมทุกลักษณะกรณีที่เกิดขึ้นได้

2.2.3 กรณีเป็นการคุกคามอันส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ

พฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อทางลบต่อความรู้สึกของบุคคลอย่างรุนแรง เนื่องด้วยมีรูปแบบการกระทำที่ซับซ้อนส่งผลให้การติดตามหาตัวผู้กระทำความผิดเป็นไปได้ยากและเป็นการกระทำในลักษณะซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง จึงอาจสร้างความหวาดกลัวให้แก่บุคคลมากกว่าการคุกคามรูปแบบธรรมดาทั่วไป จนอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้ถูกกระทำได้ในระยะเวลาดำเนินมา

จากการพิจารณาเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 มาบังคับใช้ในส่วนของกรณีเป็นการคุกคามอันส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ พบว่า การกระทำใดจะเป็นความผิดตาม มาตรา 295 ได้นั้นจะต้องมีผลคือ เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจขึ้นแก่ผู้ถูกกระทำ เมื่อพิจารณาความเป็นอันตรายแก่กาย คือ

การได้รับความเสียหายแก่ร่างกายธรรมดา ส่วนความเสียหายทางจิตใจนั้น ตามแนวคำพิพากษาได้มีแนวเป็นบรรทัดฐานไว้ว่าจะต้องเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสมอง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 626/2493) กล่าวคือ ถ้าเป็นเพียงแต่เป็นการทำให้เกิดความหวาดกลัว ตกใจ เสียใจ กังวลใจเช่นนี้ยังถือไม่ได้ว่าเป็นอันตรายต่อจิตใจ เนื่องจากผลกระทบด้านความรู้สึกนั้นมิได้ถึงขนาดเป็นอันตรายแก่จิตใจ ตามองค์ประกอบภายนอกของความผิด เพราะความรู้สึกนั้นเมื่อได้รับการเยียวยารักษาสักช่วงเวลาหนึ่งก็จะหายเป็นปกติธรรมดาได้ จึงยังไม่สามารถนำมาตรา 295 มาบังคับใช้กับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้

จากการวิเคราะห์บทบัญญัติใน

ประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตในข้างต้น พบว่าบทบัญญัติใกล้เคียงที่สามารถนำมาปรับใช้กับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้มากที่สุด คือ มาตรา 392 แต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ยังมีข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับพฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้กับทุกลักษณะที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มเติมบทบัญญัติขึ้นใหม่ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อที่จะบังคับใช้ยับยั้งหรือหยุดพฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม เพียงพอและมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ในการกำหนดฐานความผิดและอัตราโทษของความผิดนั้น มีหลักเกณฑ์ว่าจะต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด เนื่องจากหากกำหนดอัตราโทษสูงเกินไป จะเป็นการขัดต่อหลักการพื้นฐานของหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา และอาจขัดต่อหลักความได้สัดส่วนในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วรรคหนึ่งด้วย

3. มาตรการทางกฎหมายกับการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

เมื่อการลงโทษทางอาญาอย่างเดียวไม่อาจหยุดยั้งพฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้ เนื่องจากบางกรณีมีระยะเวลาการดำเนินคดีที่ล่าช้า หรือบางกรณีการคุกคามดังกล่าวอาจยังไม่ถึงขั้นที่เป็นความผิดตามกฎหมาย หรือบางกรณีมีระยะเวลาการลงโทษที่สั้นเกินไป หรือบางกรณีแม้ผู้กระทำจะได้รับโทษแล้วก็ยังไม่รู้สึกลาบจำ มาตรการทางกฎหมายจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการควบคุมและลดโอกาสที่ผู้กระทำจะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำในอนาคต ในส่วนของประเทศไทยมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 ซึ่งเป็นวิธีความปลอดภัยในการเรียกประกันจันทน์ก่อนมีการกระทำความผิด เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำความผิดของบุคคลอันจะเป็นความผิดในภายหลัง แต่เนื่องจากการนำบทบัญญัติ มาตรา 46 มาใช้บังคับได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่มีความเป็นภาวะวิสัยในขั้นเตรียม เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต พบว่า ยังมีปัญหาในการบังคับใช้เนื่องจากพฤติกรรมการคุกคามดังกล่าวอาจยังไม่มีสภาพความเป็นอันตรายหรือยังไม่น่าเชื่อว่าในบางกรณีจะก่อให้เกิดเหตุร้ายแก่บุคคลได้ในอนาคต นอกจากนี้จำนวนเงินประกันจันทน์ยังเป็นจำนวนเงินที่น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบันจึงไม่อาจยับยั้งผู้กระทำไม่ให้กระทำความผิดในอนาคตภายหลังได้

ในส่วนของประเทศต่าง ๆ ที่ประสบกับปัญหาการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต อันได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศแคนาดา ต่างมีการออกกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อใช้เป็นบทลงโทษและคุ้มครองตัวบุคคลผู้ถูกระทำจากภัยที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต และในบางประเทศข้างต้นยังมีการนำมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เช่น คำสั่งคุ้มครองหรือคำสั่ง

งดเว้นการกระทำการ การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย การให้ประเมินสภาพทางจิตใจของจำเลยมาใช้ร่วมด้วย ซึ่งก็เป็นวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหาการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก

การอภิปรายผล

ข้อค้นพบที่ว่าการไม่มีบทกฎหมายเฉพาะที่จะนำมาปรับบังคับใช้กับพฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้เกิดปัญหาการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพส่วนตัวของบุคคลและปัญหาการก่ออาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจากการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตไปในทางที่ไม่เหมาะสมมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาณ์พิมพ์ บัวดิษฐ์เดชา (2551) และวีรอร ชีรพศน์ภักดิ์ (2552) ที่ว่าการมีบทกฎหมายเฉพาะและมาตรการทางกฎหมายจะช่วยให้ป้องปรามและหยุดยั้งพฤติกรรมการคุกคามดังกล่าวซึ่งเกิดจากการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและช่องว่างของกฎหมายที่ล้าสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีแนวทางเสนอแนะเพื่อให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำและยับยั้งหรือหยุดพฤติกรรมการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพดังต่อไปนี้

1. เพิ่มเติมนบทบัญญัติเป็นมาตราใหม่ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๓ ลหุโทษ โดยบัญญัติเป็น

มาตราใหม่ถัดจากมาตรา 392 โดยเป็นมาตรา 392/1 มีเนื้อหาว่า

“มาตรา 392/1 ผู้ใดใช้หรือส่งจดหมาย

อิเล็กทรอนิกส์หรือการทำการติดต่อสื่อสารอื่นๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อกระทำการคุกคาม ติดตามและข่มขู่ผู้อื่นอย่างซ้ำ ๆ ต่อเนื่องกันในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดความกลัว ความหวาดระแวง ความเดือดร้อนรำคาญ หรือความตกใจโดยเจตนา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. เสนอแนะให้ศาลมีอำนาจในการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในการเรียกประกันตัวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 ระหว่างมีการพิจารณาคดีการคุกคามเฝ้าติดตามและข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต และเพื่อเป็นการลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการบังคับใช้มาตรา 46 ควรมีการระบุเพิ่มเติมไว้เป็นการเฉพาะว่า “...เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำ ให้ถือว่าพฤติกรรมกระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นการกระทำที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กระทำจะก่อเหตุอันตรายให้เกิดแก่บุคคลตาม มาตรา 46.....” นอกจากนี้ยังควรแก้ไขจำนวนเงินประกันตัวตาม มาตรา 46 ให้มีจำนวนที่สูงสอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจของสังคมเพื่อให้การบังคับใช้มาตราดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. รัฐควรมีการตั้งศูนย์บริการเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชน ตลอดจนผู้ถูกระทำสามารถร้องเรียนถึงพฤติกรรมกระทำความผิดที่ไม่เหมาะสมอันเกิดจากการเข้าใช้บริการระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาหาแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดทางอินเทอร์เน็ตไปในทางที่ไม่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คำพิพากษาฎีกาที่ 626/2493 (2551). ค้นจาก <http://www.deka2007.supermecourt.or.th>
- ชญาณ์พิมพ์ บัวดิษฐ์เดชา. (2551). ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ถูกคุมขังก่อขึ้นโดยใช้อินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2552). คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
ค้นจาก http://www.kpc.ac.th/2007/uploads/computer_law/com_law_01.pdf
- ฟิล แม็กเคนนา. (2550). วายร้ายในโลกไซเบอร์. ค้นจาก <http://www.readersdigestthailand.co.th>
- วีรอร ชีรพงศ์นภลัย. (2552). ความผิดฐานข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Royakkers, L. M. M. (2000). The Dutch approach to stalking laws. *California Criminal Law Review*, 3(3), 1-14.

